

Prví pokračovatelia Kosmovi (*continuatores Cosmae*)

Za názvom prví pokračovatelia Kosmovi, rozumieme predovšetkým dvoch najstarších z nich a to sú *kanovník vyšehradský*, a *mních sázavský*. Kanovník vyšehradský priamo nadväzuje na Kosmovu kroniku a podáva české dejiny, cirkevné, politické a verejné udalosti, od roku 1126 do 1142. Mních sázavský vytvoril svoju kroniku ako kláštornú kroniku, avšak zasadenú do širšieho rámca českých dejín od roku 932 do 1162. Prostredie z ktorého obaja čerpajú svoje rozprávanie sú Čechy a čiastočne aj Morava v prvej polovici 12. storočia.

Dielo kanovníka vyšehradského je v podstate oslavným rozprávaním o vláde kniežaťa Soběslava I. Základný tón rozprávania sa dá vyjadriť citátom: „čo Soběslav činil, dobre činil.“ Pre niektoré podrobnosti, ktoré uvádza, sa dá predpokladať, že poznal obsah niektorých dôležitých listín, a že ich mohol poznať len ako osoba, ktorá bola s kniežaťom Soběslavom v dôvernejšom styku. Je takmer isté, že autorom diela bol Čech a Čechom sa aj cítil. Avšak všetky pokusy o zistenie autora zlyhali. Kedysi sa niektorí historici domnievali, že by ním mohol byť kanovník kapituly na hrade pražskom, ale dnes prevláda názor, že bol kanovníkom vyšehradským. Svojím slohom zostáva ďaleko za svojim predchodcom a vzorom, Kosmom. Na niektorých miestach sa snaží dopĺňať Kosmovu kroniku, hlavne v oblasti týkajúcej sa vyšehradskej kapituly, ktoré Kosmas pravdepodobne zámerne zamlčal. Práve tieto jeho snahy vedú k presvedčeniu, že bol vyšehradským kanovníkom. Z kroniky môžeme zistiť, že poznal niektorých cirkevných spisovateľov, napr. Tertuliana, či Augustina. Autor si stručne zaznamenával udalosti jednotlivých rokov vlády Soběslava, ale ku konečnému spísaniu kroniky pristúpil až v roku 1142 po smrti Soběslava. Toto dielo je veľmi subjektívne, tendenčné a nacionálne. A preto nemôže byť považované za objektívny historický prameň.

Najstarší zachovaný rukopis, *Kodex dražický*, je zo 14. storočia a je písaný v staročeštine. Vznikol pravdepodobne v svatovítskej kapitule, kde je uložený aj dnes. Druhý, *Muzejní rukopis*, vznikol na začiatku 15. storočia v Roudnickom kláštore a dnes je uložený v Národnom múzeu v Prahe. *Roudnický rukopis*, tak isto napísaný v Roudnickom kláštore, pochádza z 15. storočia a okrem textu kanovníka vyšehradského obsahuje aj Kosmovu kroniku. Tento sa dnes nachádza v Univerzitetnej knižnici v Prahe. Aj štvrtý, *Fürstenberský rukopis*, z 15. stor. pochádza z Roudnického kláštora. Dnes je vo Fürstenberskej knižnici na Křivokláte. Posledný, *Břevnovský rukopis*, pochádza zo 16. storočia a dnes ja tak isto ako Roudnický rukopis uložený v Univerzitetnej knižnici v Prahe.

Na rozdiel od kroniky kanovníka vyšehradského je kronika mnícha sázavského prameňom spoľahlivým. Kronika je napísaná sviatočnou rečou. V autorovom slohu môžeme poznať, že bol oboznámený s obsahom Kosmovej kroniky a najskôr ju aj čítal. Kroniku napísal na podnet opáta Silvestra, ako domácu kláštornú kroniku. O osobe autora vieme ešte

menej ako o kanovníkovi vyšehradskom. Minimálne od roku 1132 bol mníchom v Sázave. K napísaniu kroniky pristúpil až okolo roku 1177, keď Fridrich Barbarossa násilne zasiahol do rozhodovania o novom českom kniežati.

Prvé vydanie: Kroniku kanovníka vyšehradského v roku 1752 vo Viedni vydal hrebě Jáchym Krakovský z Kolovrat pod názvom: *Continuatio chronici Bohemici olim conscripti a Cosma, Pragensis ecclesiae decano, nunc e codice MSto Pragensi producta dum, ex jure publice tentaretur ill. dom.* Joachimus S. R. I. Krakowsky comes de Kolowrat, Viennae in collegio regio Theresiano nobilium.

V ďalších vydaniach už boli kronika kanovníka vyšehradského a mnícha sázavského pripravené spoločne.

Druhé: 1783, F.M. Pelzel a J. Dobrovský v SRB.

Tretie: 1851, Köpke v MGH (SS IX).

Štvrté: 1874, Prvý český preklad od V. V. Tomeka v Emlerovej edícii FRB (sv. II).

Piate: 1882, vydal V. V. Tomek Kosmův letopis český s pokračováním Kanovníka vyšehradského a Mnicha Sázavského

Šieste: Fiala Zdeněk, Bláhová Márie: Pokračovatelia Kosmovi. Praha 1974. (s prekladom Karla Hrdiny)